

Nederland is ontworteld, maar wortels groeien niet snel terug

Een land met een hechtingsprobleem. Dat is wat ChristenUnie-leider Gert-Jan Segers ziet als hij naar Nederland kijkt. In een deze week verschenen boek vergelijkt hij de huidige stemming in ons land met het verhaal van de verloren zoon.

Interview

Henk van der Laan

Nederland is een land in crisis. Niet een economische crisis, maar een morele. Zoals de verloren zoon afscheid nam van zijn vader en het ouderlijk huis, zo nam Nederland door individualisering en secularisering afscheid van vaste waarden: kerk, gezag, tradities, gemeenschapszin. Maar een nieuwe 'vader' is er niet voor teruggekomen. En de overheid kan die rol niet geven.

Het is de analyse die Gert-Jan Segers in zijn deze week verschenen boek *De verloren zoon* maakt van de mentale toestand van het huidige Nederland. Niet voor niets haalt de ChristenUnie-leider in het begin van zijn boek Pim Fortuyn en diens boek *De verweerde samenleving* uit 1998 aan.

Na twintig jaar heeft die verweerde samenleving nog altijd geen geborgenheid gevonden, aldus Segers. „Het thema van de verweerde samenleving houdt mij al langer bezig”, zegt Segers over zijn boek. Bij dit thema past volgens hem het Bijbelverhaal van de verloren zoon. „We hebben voor vrijheid gekozen en zijn veel maatschappelijke verbanden gaan relativeren. We wilden vooral 'leuk leven’.”

Dat lijkt volgens Segers op het beeld van de jonge zoon die eropuit trok omdat het thuis misschien wel te bekend was. Maar die keerde toch naar huis terug omdat hij het bij tegenslag toch niet alleen kon oplossen. Maar de jongste is volgens Segers niet de enige verloren zoon. In ons land leven ook genoeg mensen die zijn zoals de oudste zoon. Mensen die niet eropuit trokken, maar gewoon thuis bleven werken. 'De avonturen van zijn jongere broer voelen als een bedreiging, en bitterheid is zijn tweede natuur geworden', schrijft Segers in zijn boek. Beide broers voelen zich volgens hem niet meer thuis.

Puberale revolutie

Fortuyns verweerde samenleving ging uit van het idee dat elke generatie zonen en dochters de vorige generatie, hun vaders en moeders, vragen ging stellen, tegen het licht houden en opvattingen ter discussie stellen. Op die manier gaat elk kind op zoek naar zijn eigen positie als ouder. Maar in de revolutie van de jaren zestig volgden de kinderen hun ouders niet op, maar bleven kind. In deze puberale revolutie werd volgens Fortuyn niet alleen afstand gedaan van bestaande structuren en waarden, maar werden er ook geen nieuwe meer voor in de plaats gezet.

Volgens Segers heeft dit gezorgd voor een samenleving zonder een veilige plek waar je als mens kunt schuilen. Het resultaat: een gebrek aan vertrouwen. „Dit is een land met een hechtingsprobleem. Wij zijn ontworteld, maar wortels groeien niet snel terug.” De vele demon-

straties van de laatste weken door boeren, bouwers, onderwijzers en zorgpersoneel, laten dit volgens hem zien. „Het Malieveld ligt er slecht bij nu, dat is ook een beeld van wantrouwen.”

Volgens Segers is het een feit dat de verbinding tussen verschillende groepen en instituties is verbroken. Vooral ook die tussen burgers en overheid. Het herstellen van dat vertrouwen is lastig, erkent Segers. „Vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Je kan niet nu een paar maatregelen nemen die dit oplossen, er is geen toverstafje. Het herstel moet van onderop komen.”

Gek van bureaucratie

Door het neoliberalisme is de overheid te veel op kwantiteit in plaats van kwaliteit gaan sturen, zegt Segers. Als voorbeeld van hoe het wel moet, noemt hij in zijn boek de stadsmarinier in de Rotterdamse wijk Hillesluis die hij sprak. Wanneer die een probleemjongere op het rechte pad wil houden of helpen, wordt hij gek van alle bureaucratie en ambtenaren die zich er mee bemoeien. „Terwijl hij die jongen bij zijn nekel pakt en kijkt waar hij die kan helpen. Dat is

Het Malieveld ligt er slecht bij nu, dat is ook een beeld van wantrouwen

kwaliteit”, zegt Segers. „Soms kost het heel veel tijd om die ene jongen te helpen, maar die tijd betaalt zich wel terug. Organisaties moeten meer ruimte krijgen om die ene te helpen.”

Volgens Segers zijn te veel overheidstaken niet goed opgepakt door uitvoeringsinstanties zoals het UWV of het CBR. Die zijn zichzelf volgens Segers gaan zien als bedrijf en beschouwen een burger als klant. „Maar burgers verlangen naar een menselijk gezicht. Een ambtenaar is er niet voor de regels, maar voor de burger. Hij moet zich afvragen waarvoor de regel bedoeld is.”

Een persoonlijker samenleving kan volgens Segers ook door kleinere klassen in het onderwijs. „Leerlingen voelen zich een nummer op school. Terwijl een leraar die je in de ogen kijkt en iets persoonlijks zegt, je een dwitje in de rug kan geven. Maar zoiets kan alleen met kleinere klassen.”

Segers geeft nog een concreet voorbeeld: het belastingstelsel. „Die vergroot eerder de kloof in de samenleving, bijvoorbeeld die tussen een- en tweeverdieners. Eenverdieners betalen door dit stelsel veel meer belasting dan tweeverdieners. Dat is onrechtvaardig.” Om die reden is de ChristenUnie ook bezig met ideeën voor een nieuw belas-

ChristenUnie-leider Gert-Jan Segers: „We hebben voor vrijheid gekozen en zijn veel maatschappelijke verbanden gaan relativeren. We wilden vooral 'leuk leven’.” Foto: ANP

tingstelsel waarmee de partij bij de volgende Kamerverkiezingen wil inzetten voor de komende periode.

De huidige coalitie van liberale en christelijke partijen, waar ChristenUnie deel van uitmaakt, is er niet toe gekomen is om nu al een belastingherziening door te voeren. „Het is technisch complex”, zegt Segers, „maar het is ook politiek en gaat over een ander mensbeeld van politieke partijen. Is de mens alleen maar een individu dat op zichzelf is aangewezen of een deel van een gemeenschap? De liberale visie is anders dan de christelijk-sociale.”

Kleinschaligheid

Wat voor het belastingstelsel geldt, geldt voor meer onderwerpen. Volgens Segers moeten we afstand nemen van het neoliberalisme en terug naar kleinschaligheid. „Maar dat vraagt een andere manier van denken, terwijl het neoliberale denken nog erg dominant is. Maar we bevinden ons op een kantelpunt.” Al is de ChristenUnie-leider positief over hoe de opvattingen over het neoliberalisme verschuiven. „De weerstand ertegen is nu zo groot dat ook de VVD kritisch wordt. Uit de protesten van de laatste weken zie je dat er bij veel mensen de sterke wens is naar een andere overheid, een die er voor hen is.”

Die zoektocht naar een andere overheid, past ook weer in het beeld van de verloren zoon, vindt Segers. De idee van de verloren zoon is ook een van heimwee naar een vaderfiguur. Die zoektocht naar een nieuwe vaderfiguur, schrijft Segers in zijn essay, kan leiden tot een zoektocht naar een sterke leider of een radicale ideologie zoals het islamisme of rechts-nationalisme.

Je ziet dat er bij veel mensen de sterke wens is naar een andere overheid, een die er voor hen is

De zoektocht naar een vader kan ook leiden tot de vraag naar een sterke overheid, een die troost geeft. Segers: „Maar een overheid kan geen troost geven. Een overheid kan wel voorwaarden scheppen, maar er is een grens.” Daarom vergelijkt Segers de ideale overheid niet met

een vader maar met een goede huismeester. „Een huismeester is belangrijk. Die zorgt dat alles in het pand goed functioneert en netjes is. Hij spreekt je aan om iets te doen, maar je kan ook de huismeester vragen om iets op te lossen.”

Voor Segers zelf is wel duidelijk waar deze zoektocht naar een goede vader toe moet leiden. „Van Augustinus weten we dat het diepste thuiskomen de weg naar God is. 'Onrustig is mijn hart, totdat het rust vindt bij u,' schreef hij. Ik heb wel de hoop dat de samenleving God weer vindt, maar dat kan voor mij geen politieke opdracht zijn,” zegt hij. De huidige verweerde samenleving kent een hechtingsprobleem, aldus Segers: „Maar of je nu in God gelooft of niet, je bent altijd bedoeld als iemands naaste, als je broeders hoeder. Als we dat beseffen, dan vinden we elkaar.”

**GERT-JAN
SEGRS • DE
VERLOREN
ZOO**

**EN HET VERHAAL
VAN
NEDERLAND**

• Gert-Jan Segers,
De Verloren
Zoon, Balans,
15 euro